

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трестового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Інформаційне повідомлення з юриспруденції Суду № 106

Березень 2008 р.

Budayeva та Інші проти Росії - 15339/02

Рішення від 20.3.2008 [Секція I]

Стаття 2

Позитивні зобов'язання

Неспроможність державних органів здійснити земельне планування і заходи порятунку у надзвичайних ситуаціях з огляду на передбачуваний ризик селей, що призвело б до людських втрат: *порушення*

Стаття 1 Протоколу № 1

Стаття 1 § 1 Протоколу № 1

Мирне володіння власністю

Відповідність заходів, вжитих державними органами з надання альтернативного помешкання, і заходи порятунку у надзвичайних ситуація для жертв пошкодження власності внаслідок селів: *немає порушення*

Факти: Місто Тирнауз (Росія) розташоване у місцевості, де щороку, починаючи з 1937 року, фіксувались селі. Влітку 2000 року протягом семи днів воно було уражене низкою селів, котрі спричинили принаймні 8 зафіксованих смертей, включаючи чоловіка першої заявниці. Її молодший син також був тяжко поранений, а друга заявниця і її дочка зазнали важких опіків. Будинок і майно заявниці були знищені, і, хоча їм безкоштовно надали інші будинки і одноразові виплати як потерпілим, їхнє здоров'я після цієї трагедії було підірване. Прокуратура вирішила не порушувати кримінальну справу ні стосовно стихійного лиха, ні щодо смерті чоловіка першої заявниці, котра вважалась випадковою. Цивільні позови, порушені після цього заявницями проти державних органів, були залишені без задоволення на тій

підставі, що місцеве населення через ЗМІ було повідомлене про загрозу, і було вжито усіх заходів для її подолання.

Під час розгляду справи в Суді, Уряд стверджував, що виняткова потужність селей не могла бути передбачена або зупинена, і що усі мешканці, які повернулись до своїх помешкань після першої хвилі, вчинили так наперекір наказу про евакуацію.

Зі свого боку, заявники звинувачували владу у неспроможності належно відремонтувати поламане обладнання, оголосити заздалегідь попередження або провести розслідування. Вони надали офіційні документи, котрі доводили, що кошти на відновлення не передавались районному бюджету, і що задовго до стихійного лиха державні органи отримали низку попереджень від гірського інституту (державна установа, відповідальна за відстеження погодних умов у високогірних районах), котрий нагадував про необхідність термінових робіт і запровадження спостережних постів для полегшення, за потреби, евакуації населення. Одне з останніх повідомлень стосувалось можливого обсягу збитків і жертв у випадку, якщо не буде вжито термінових заходів.

Право: Стаття 2 – (а) Невідповідна підготовка і неспроможність запровадити систему попередження: Обсяг позитивних зобов'язань держави у сфері порятунку від надзвичайних ситуацій залежить від походження загрози і рівня, до якого можливо було знизити ризик. При цьому слід врахувати, чи обставини справи вказували на невідворотність чітко визначеного природного лиха, таких як повторювані стихійні лиха, котрі уражують певні місцевості, пристосовані для проживання і діяльності людей. У 1999 році державні органи отримали численні попередження, котрі мали повідомити їх про зростання ризику потужних селів. Дійсно, вони усвідомлювали, що будь-який селевий потік, незважаючи на його рівень, міг спричинити руйнівні наслідки через ушкодження захисних споруд. Хоча потреба у терміновому ремонті була очевидною, на це не було виділено жодних коштів. Основні практичні заходи із гарантування безпеки місцевого населення не були вжиті: не було оприлюднено попереджень і не було видано, поширено чи запроваджено наказу про евакуацію; постійні прохання гірського інституту про запровадження спостережних постів були проігноровані; не було доказів нормативної основи, політики земельного планування або запровадження специфічних заходів безпеки; обладнання зі стримування селевих потоків не утримувалося належно. Тобто, влада не вжила жодних заходів перед стихійним лихом. Не існувало виправдань її неспроможності запровадити земельне планування і заходи цивільної оборони, з огляду на передбачуваний ризик людських жертв. Серйозна адміністративна халатність, котра перешкодила запровадженню цих заходів, спричинила загибель чоловіка першої заявниці, тілесні ушкодження для неї і членів її родини. Отже, влада не виконала обов'язку запровадити законодавчі і адміністративні заходи із забезпечення ефективного захисту права на життя.

Висновок: порушення (одноголосно).

(b) Реакція судової влади на стихійне лихо: Вже через тиждень після стихійного лиха прокуратура вирішила відмовити у відкритті кримінальної справи за фактом смерті чоловіка першої заявниці. Розслідування обмежилось безпосередньою причиною смерті і не перевіряло питання дотримання безпеки або відповідальності влади. Ці питання не поставали під час жодних кримінальних, адміністративних чи технічних розслідувань. Зокрема, не було вжито заходів із перевірки численних заяв про неналежне утримання і неспроможність запровадити систему попередження. Позови заявників про

відшкодування шкоди національні суди зрештою залишили без задоволення через те, що вони не довели, що через недбалість держави спричинені збитки були більшими, ніж це є невід'ємним для природнього лиха. Проте, відповідь на це питання можна було отримати лише шляхом комплексного експертного дослідження і встановлення фактів, до яких мали доступ лише державні органи. Тобто, від заявників вимагали надання доказів, котрі для них були недоступними. У кожному випадку, національні суди не використали усі свої повноваження для встановлення фактів, шляхом виклику свідків або запитів експертних висновків, тоді як надані заявниками докази містили звіти, з котрих було видно, що їхню стурбованість поділяли деякі посадові особи. Таким чином, питання відповідальності держави за нещасний випадок ніколи не розслідувалось і не перевірялось жодним судовим або адміністративним органом.

Висновок: порушення (одноголосно).

Стаття 1 Протоколу № 1 – Не зрозуміло, наскільки належне утримання захисних споруд могло б зменшити виняткову потужність селей. Не було також доведено, що шкода, завдана будинкам і власності заявників, могла б бути усунена завдяки системі попередження, тобто, її не можна однозначно пояснити недбалістю держави. Окрім того, зобов'язання держави захищати приватну власність не можна вважати синонімом зобов'язання відшкодувати повну ринкову вартість знищеної власності. Компенсації, надані державою, мають оцінюватись з огляду на усі інші запроваджені владою заходи, складність ситуації, кількість власників, а також на економічні, соціальні і гуманітарні питання, невід'ємні при здійсненні цивільної оборони. Запропонована заявникам компенсація за будинки не була явно непропорційною. З огляду також на велику кількість потерпілих і обсяг рятувальних операцій, верхня межа (13200 рублів, приблизно 530 євро) компенсації за рухому власність виглядає виправданою. Доступ до виплат був прямим і автоматичним і не передбачав громіздкої процедури або потреби доводити реальні втрати. Отже, умови, за яких надавалась компенсація, не були для заявників непропорційним тягарем.

Висновок: немає порушення (одноголосно).

Стаття 41 – Відшкодування моральної шкоди у 30000 євро для першої заявниці, 15000 євро для другої заявниці і по 10000 іншим заявникам.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини
Це резюме, підготовлене Секретаріатом, не є обов'язковим для Суду.

Посилання на [Інформаційні повідомлення з юриспруденції](#)
© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012.
Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад підготовлено на замовлення і за підтримки Цільового фонду «Права людини» Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Він не є зобов'язальним для Суду і Суд також не несе відповідальності за його якість. Переклад можна завантажити з електронної бази рішень (HUDOC) Європейського Суду з прав людини (<http://hudoc.echr.coe.int>) або з будь-якої іншої бази, в якій його розміщено з дозволу Суду. Копіювання тексту перекладу допускається в некомерційних цілях за умови наведення повної назви справи, разом із вищенаведеним повідомленням про авторські права та посиланням на Цільовий фонд «Права людини». З питань, пов'язаних з

наміром використати ту чи іншу частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звертатися за адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.